

ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ. ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Μάρτιος 2008)

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Η απάντηση στο κυρίαρχο δίλημμα της σύγχρονης εποχής «Περιβάλλον ή Ανάπτυξη» δόθηκε με την παραδοχή της Αειφορίας ως μιας «τρίτης» εναλλακτικής πρότασης. Αν η πρόοδος του ανθρώπου μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την καταστροφή όλων όσα στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη (περιβάλλον, φυσικοί πόροι, βιοποικιλότητα, κλίμα), τότε ασφαλώς αυτή η πρόοδος στερείται νομιμοποίησης. Πρέπει, λοιπόν, να επιδιωχθεί η εξεύρεση μιας εναλλακτικής λύσης που θα εγγυάται μια ανάπτυξη εντός των ορίων που ορίζει η φύση. Μια ανάπτυξη, δηλαδή, συμβατή με το σύστημα που τη στηρίζει.

Η διαφοροποίηση της παραδοχής της αειφόρου ανάπτυξης για το περιβάλλον από τις κυρίαρχες ως σήμερα αντιλήψεις συνίσταται στα εξής κρίσιμα σημεία:

1. Εισάγει την έννοια της ολοκληρωμένης θεώρησης οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων και στόχων. Η ανάπτυξη για να γίνει βιώσιμη θα πρέπει αφενός να στηρίζεται στο φυσικό κεφάλαιο και αφετέρου να επιδιώκει την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ευημερίας. Η αρχή αυτή καθιστά την αειφορία κάτι περισσότερο από μια νέα αντίληψη για την οικολογική διαχείριση. Την καθιστά ένα «τρίτο» πολιτικό μοντέλο απάντηση στα κυρίαρχα ως σήμερα συστήματα που στηρίχτηκαν στην οικονομία της αγοράς αφενός και στον κρατικό παρεμβατισμό αφετέρου.

2. Εισάγει την έννοια της ολοκληρωμένης θεώρησης των περιβαλλοντικών συστημάτων. Τα μόνα σύνορα που είναι νοητά είναι τα σύνορα που θέτει η φύση. Που σημαίνει ότι διοικητικά, οικονομικά και πολιτικά όρια και δικαιοδοσίες, αλλά και τα εθνικά σύνορα σήμερα καταργούνται υπέρ των κυρίαρχων φυσικών ορίων. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, αλλά και η διασυνοριακή συνεργασία, η «πράσινη» διπλωματία και η υδροδιπλωματία αποτελούν τις νέες προτεραιότητες της αειφορίας.

3. Εισάγει την έννοια της προσαρμογής της οικονομικής ανάπτυξης στα

δεδομένα της φύσης. Που σημαίνει τον επανακαθορισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων και την υιοθέτηση της αρχής της εξοικονόμησης των φυσικών πόρων και της ενέργειας, προκειμένου να αποκατασταθεί η συμβατότητα με τα φυσικά όρια και δεδομένα. Η αρχή αυτή παραπέμπει στην αναζήτηση νέων μορφών «πράσινης» ανάπτυξης, συμβατών με τους στόχους της οικολογικής ακεραιότητας.

Η παραδοχή της αειφορίας, λοιπόν, έρχεται να αποτελέσει μια εναλλακτική πολιτική πρόταση-απάντηση στα δύο μοντέλα ανάπτυξης που σημάδεψαν τον 20ό αιώνα και που συνδέθηκαν εξίσου με την οικολογική υποβάθμιση και τα μεγάλα περιβαλλοντικά αδιέξοδα του πλανήτη.

Ο κυρίαρχος στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης δρόμος του οικονομικού φιλελευθερισμού εγγυάται βέβαια την οικονομική ανάπτυξη, στερείται όμως τόσο κοινωνικής όσο και οικολογικής νομιμοποίησης. Όπως εκ των υστέρων αποδεικνύεται, οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, όπως και τα οικολογικά προβλήματα, ενισχύθηκαν εκεί όπου έχει εφαρμοσθεί. Το νεοφιλελεύθερο μοντέλο, όμως, σκοντάφτει και σε ένα ακόμη σοβαρότερο σημείο. Υπόσχεται ευημερία για όλους, τη στιγμή που σήμερα είναι ευρέως γνωστό ότι με τους ρυθμούς που προχωρεί η επιθετική ανάπτυξη που επιβάλλει θα χρειάζονταν οι φυσικοί πόροι περίπου τριών πλανητών όπως η Γη, προκειμένου το σύνολο του πληθυσμού να απολαύσει τα ίδια επίπεδα ευημερίας με την πλούσια Δύση. Δεν αρκεί, με άλλα λόγια, το παγκόσμιο οικοσύστημα για να συντηρήσει τη σημερινή νεοφιλελεύθερη ανάπτυξη. Το κοινωνικό πρόταγμα της καθολικής ευημερίας που προβάλλει ο οικονομικός φιλελευθερισμός είναι συνεπώς κοινωνικά προσχηματικό και οικολογικά ατελέσφορο.

Από την άλλη μεριά, το μοντέλο του κρατικού παρεμβατισμού μπορεί να υπόσχεται σημαντικές επενδύσεις στο κοινωνικό κράτος δεν έχει όμως μεγάλα περιθώρια επιβίωσης στη σημερινή πραγματικότητα, όπως άλλωστε και η Ιστορία έχει διδάξει. Ο διεθνής ανταγωνισμός περιορίζει τον αναδιανεμητικό ρόλο του κράτους και εμποδίζει τις κοινωνικές επενδύσεις, ενώ η κατάργηση των συνόρων και η μεγάλη κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου οδηγούν το πρότυπο της εργασιακής ασφάλειας σε ύφεση και ανεργία. Το σημερινό αδιέξοδο αποτελεί μία ακόμη πρόκληση για την ανθρώπινη ευφυΐα. Η προοδευτική σκέψη ήδη προτείνει έναν τρίτο, εναλλακτικό δρόμο που, συνθέτοντας, γονιμοποιεί τις αρχές της αειφορίας με τη θετική εμπειρία και από τα δύο σημερινά οικονομικά συστήματα και δημιουργώντας έναν τρίτο δρόμο, που εξασφαλίζει την επίτευξη του στόχου της ισόρροπης οικονομικής, κοινωνικής και οικολογικής ανάπτυξης. Μιας ανάπτυξης, δηλαδή, με ανθρώπινο πρόσωπο, η οποία διατηρεί ακέραια τόσο τα κοινωνικά οράματα του σοσιαλισμού όσο και την ανάγκη

της οικολογικής ισορροπίας και της διαχρονικής συντήρησης της ζωής στη γη.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο «ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ» στις 7 Μαρτίου 2008, σ. 17.